

DIDACHE

Rozdział I

1.1 Nauka Pana [przekazana] poganom przez dwunastu wysłanników*. Są dwie drogi, jedna ku życiu i jedna ku śmierci. Różnica zaś między tymi dwiema drogami jest wielka**.

* Por. Dz. 2:42; Mt. 28:19.

** Por. 5Moj. 30:15 i 30:19; Jr. 21,8; Mt. 7:13.

1.2 Oto więc droga życia: przede wszystkim będziesz miłował Boga*, który cię stworzył, a swojego bliźniego jak siebie samego**. A cokolwiek nie chcesz, aby ci się stało, nie czyń drugiemu***.

* Por. 5Moj. 6:5 i 11:1; Mt. 22:37; Mk. 12:30; Łk. 10:27.

** Por. 3Moj. 19:18; Mt. 22:39; Mk. 12:33; Łk. 10:27; Rzym. 13:9; Gal. 5:14; Jak. 2:8.

*** Por. Mt. 7:12; Tob. 4:15; jest to zbieżne z tym, co powiedział Rabbi Hillel: "Czego nie chcesz dla siebie, nie czyń bliźniemu; to bowiem jest całe prawo, reszta jest tylko jego komentarzem".

1.3 Takie są zaś słowa tej nauki: Błogosławcie tych, którzy was przeklinają i módlcie się za wrogów waszych*. Pośćcie za tych, którzy was prześladują. Jaką bowiem okazujecie życzliwość, jeśli miłujecie tylko tych, którzy i was miłują. Czyż poganie tego nie czynią? Wy zaś miłujcie tych, którzy was nienawidzą, a nie będziecie mieć wrogów**.

* Por. Mt. 5:44.

** Por. Mt. 5:43-46; Łk. 6:27-34.

1.4 Wstrzymuje się od cielesnych i fizycznych pożądliwości*. Jeśli ktoś uderzyłby cię w prawy policzek, zwróć ku niemu i drugi**, a będziesz doskonały***. Jeśli przymuszały cię ktoś, abys poszedł z nim milę, idź z nim dwie****. Jeśli zabrałby ktoś płaszcz twój, daj mu i tunikę*****. Jeśli wzięłby ktoś to, co twoje, nie żądaj zwrotu*****. Zresztą, nawet tego nie możesz.

* Por. 1Pt. 2:11; greckie wyrażenie "των σαρκικων και σωματικων επιθυμιων" zawiera dwa przymiotniki: 1) σαρκικων [sarkikon] ("cielesny", "składający się z ciała"); 2) σωματικων [somatikon] ("cielesny", "fizyczny", "materiały"). Pierwszy odnosi się do pragnień związanych z cielesnością zmysłową, drugi - fizyczną.

** Por. Mt. 5:39; Łk. 6:29.

*** Por. Mt. 5:48; "τελειος" [teleios] ("doskonały", "ukończony", "dojrzały", "bez braku").

**** Por. Mt 5:41.

***** Por. Mt. 5:40; Łk. 6:29.

***** Por. Łk. 6:30.

1.5 Każdemu, kto cię prosi, daj i nie żądaj zwrotu*. Wszystkim bowiem chce dać [wasz] Ojciec z własnych darów łaski**. Szczęśliwy, kto daje według nakazu***. Ten jest niewinny. Biada temu, który przyjął. Lecz jeżeli ta osoba [wzięła, gdyż] miała potrzebę, jest niewinna. Jeżeli jednak nie była potrzebująca, zostanie osądzona dla czego wzięła. Zostanie zatrzymana**** i wypyтана*****. Nie wyjdzie stamtąd, aż odda ostatnie ćwierć asa*****.

* Por. 5Moj. 15:7; Mt. 5:42; Łk. 6:30.

** Lub. "z własnych łask".

*** Por. 5Moj. 15:7; Dz. 20:35.

**** Grecki zwrot "εν συνοχη" [en synoche], to dosłownie: "w ściśnięcie", "w udrękę".

***** "γενομενος" [genomenos] ("zostanie rozpoznany", "zostanie zbadany").

***** Por. Mt. 5:26; Mk. 12:42; Łk. 12:59; "Ćwierć asa" ("kodrantes", "kwadrans"), najmniejsza brązowa moneta w okresie starożytnego Rzymu.

1.6 Ale i o tym zaś jest powiedziane: Niech spoci się w twoich rękach jałmużna, dopóki nie dowiesz się, komu masz ją dać*.

*Por. Syr. 12:1 i 12:7.

Rozdział II

2.1 Drugim przykazaniem tej nauki jest:

2.2 Nie będziesz mordował. Nie będziesz cudzołożył. Nie będziesz współżył z dziećmi. Nie będziesz oddawał się nierządowi. Nie będziesz kradł. Nie będziesz praktykował magii. Nie będziesz uprawiał guseł. Nie będziesz mordował dzieci nienarodzonych, ani tych, które się urodziły. Nie będziesz pożądał tego, co należy do twojego bliźniego*.

* Por. 2Moj. 20:13-17; 3Moj. 19:11-18.

2.3 Nie będziesz fałszywie przysięgał. Nie będziesz składał fałszywego świadectwa. Nie będziesz bluźnił. Nie będziesz chował urazy*.

* Por. 2Moj. 20:13-17; 3Moj. 19:11-18.

2.4 Nie będziesz nieugruntowany w myśleniu, ani dwulicowy. Dwulicowość jest bowiem sidłem śmierci*.

* Por. Syr. 28:13-26; Jak. 3:1-12; Przyp. 26:27.

2.5 Nie będziesz kłamał, ani nie będziesz wypowiadał próżnych słów, ale tylko te, które są poparte czynem*.

* Por. 2Moj. 20:13-17; 3Moj. 19:11-18; Mt. 5:37; Podobnie wypowiadał się żydowski Rabbi Szimei: "Mów mało, czyń wiele".

2.6 Nie będziesz chciwcem, zdziercą, obłudnikiem, złośliwcem, ani pyszałkiem. Nie poweźmiesz niegodziwego zamiaru wobec twojego bliźniego.

2.7 Nie będziesz nienawidził żadnego człowieka. Jednych upomnisz, o innych będziesz się modlił. Jeszcze innych zaś będziesz miłował bardziej niż swoje życie*.

* "ψυχήν" [psychen] ("życie", "duszę").

Rozdział III

3.1 Moje dziecko, uciekaj od wszystkiego niegodziwego i od wszystkiego, co je przypomina*.

* Por. 1Tes. 5:22; Rzym. 12:9.

3.2 Nie stawaj się skłonny do gniewu, gniew bowiem prowadzi do morderstwa. Nie bądź zazdrosny, kłótniwy, ani łatwo wpadający w gniew. Z powodu tego wszystkiego bowiem rodzą się morderstwa*.

* Por. 2Kor. 12:20; Gal. 5:20; Ef 4:31; Kol. 3:8; Jak. 1:20.

3.3 Moje dziecko, nie bądź pożądlivy. Pożądanie prowadzi bowiem do wszeteczeństwa. Nie bądź grubiański, ani wyniosły. Z powodu tego wszystkiego bowiem rodzą się cudzołóstwa*.

* Por. Mt. 5:28; Kol. 3:5.

3.4 Moje dziecko, nie przepowiadaj przyszłości, gdyż to prowadzi do bałwochwalstwa. Nie bądź zaklinaczem, ani numerologiem, ani tym, który dokonuje [rytualnych] oczyszczeń*. Nie chciej ani ich oglądać, ani nawet o nich słyszeć. Z powodu tego wszystkiego bowiem rodzi się bałwochwalstwo.

* "περικαθαίρων" [perikathairon] ("oczyszcza", "przeczyszcza"). Dotyczy to religijnego oczyszczania, które było elementem pogańskich praktyk religijnych.

3.5 Moje dziecko, nie bądź kłamcą. Kłamstwo prowadzi do kradzieży. Nie bądź chciwy, nie bądź żądny pustej chwały. Z powodu tego wszystkiego bowiem rodzą się kradzieże.

3.6 Moje dziecko, nie bądź zręczliwy, to prowadzi do bluźnierstwa. Nie bądź zarozumiały, ani (do kogoś)

źle usposobiony. Z powodu tego wszystkiego bowiem rodzą się bluźnierstwa.

3.7 Ale bądź łagodny, gdyż łagodni odziedziczą ziemię*.

* Por. Ps. 37:11; Mt. 5:5.

3.8 Bądź cierpliwy, miłosierny, niewinny, spokojny, dobry i przejęty wszystkimi słowami, które wysłuchałeś*.

* Por. Iz. 66:2.

3.9 Nie wywyższaj się, nie dopuszczaj do siebie braku szacunku [wobec innych]. Nie wiąż swojego życia z wyniosłościami, ale obracaj się wśród sprawiedliwych i unizonych.

3.10 To, co ci się zdarza przyjmuj jako dobre. Wiedząc, że nic nie dzieje się bez [wiedzy] Boga.

Rozdział IV

4.1 Moje dziecko, szanuj jak Pana, tego, kto przekazuje ci Słowo Boże, które będziesz wspominał nocą i dniem*. Dlatego, że gdzie o [Jego] panowaniu mówi się, tam też jest Pan.

* Por. 1Tes 5:12.

4.2 Każdego dnia szukaj oblicza świętych. Przy ich słowach będziesz odpoczywał.

4.3 Nie powoduj podziałów. Pogódź tych, którzy się sprzeczną. Sądz sprawiedliwie. Nie bądź stronniczy, kiedy upominasz kogoś z powodu jego upadków*.

* Por. Przyp. 31:9.

4.4 Nie bądź chwiejny*, niezależnie od tego, czy coś ci się zdarzy, czy nie.

* "διδυχοψυχες" [dipsycheseis] ("chwiejny", "żyjący w rozterce"), dosłownie: "dwuduszewny", "mający dwie dusze", "mający dwa życia".

4.5 Nie wyciągaj chętnie swoich rąk, aby brać. Nie bądź powściągliwy w dawaniu*.

* Por. 5Moj. 15:7; Syr. 4:31.

4.6 Jeśli miałbyś [coś, co uzyskałeś przez pracę] swoich rąk, będziesz z tego dawał na odkupienie za swoje grzechy*.

* Por. Tob. 4:10 i 12,9; Syr. 3:30; 1Pt 4:8.

4.7 Nie zawahasz się dać, a gdy dasz, nie będziesz narzekał. Poznasz bowiem, kim jest Ten, który odpłaca ci dobrem*.

* Por. Przyp. 19:17.

4.8 Nie odwrócisz się od potrzebującego*, ale będziesz dzielił się ze swoimi braćmi. Nic nie nazwiesz swoim**. Skoro uczestniczycie razem w tym, co nieśmiertelne, to o ile bardziej powinniście [mieć wspólny udział] w tym, co śmiertelne***.

* Por. Syr. 4:5.

** Por. Dz. 4:32; "ἰδία" [idia] ("własne", "osobiste", "posiadane").

*** Por. Rzym. 15:27; "θνητοις" [thnetios] ("śmiertelne", "podlegające śmierci").

4.9 Nie odsuniesz swojej ręki od swojego syna, ani córki, ale od ich młodości będziesz nauczał ich bojaźni Bożej*.

* Por. 5Moj. 6:20; Przyp. 22:6.

4.10 Nie będziesz wydawał poleceń ze złością swojemu niewolnikowi, ani służącej, którzy w Bogu pokładają nadzieję, aby nie przestali bać się Boga, w którego oboje wierzycie. Bóg nie przychodzi bowiem powoływać według tego, co zewnętrzne, lecz powołuje tych, których Duch przygotował*.

* Por. Ef. 6:9; Kol. 4:1.

4.11 Wy zaś, niewolnicy, bądźcie poddani swoim panom z pokorą i bojaźnią, bo są oni dla was, jak odzwierciedlenie Boga*.

* Por. Ef. 6:5-8; Kol. 3:22-23; 1Tm. 6:1.

4.12 Będziesz nienawidził wszelką obłudę i wszystko, co nie podoba się Panu*.

* Por. Rzym. 12:9.

4.13 Nie porzucaj przykazań Pana. Strzeż to, co przyjąłeś, nie dodając [nic] do tego, ani odejmując*.

* Por. 5Moj. 4:2 i 12:32.

4.14 W zgromadzeniu będziesz wyznawał swoje upadki* i nie przyjdiesz, aby się modlić, mając nieczyste sumienie**. To jest droga życia.

* Por. Jak. 5:16.

** Por. Przyp. 15:29; Iz. 1:15; Mk. 11:25; Dz. 24:16.

Rozdział V

5.1 Natomiast droga śmierci jest przede wszystkim zła i pełna przekleństwa. [Są na niej:] morderstwa, cudzołóstwa, pożądlivości, nierząd, kradzieże, bałwochwalstwo, magia, uprawianie czarów*, grabieże, fałszywe świadectwa, obłuda, nieszczerzość**, oszustwo, pycha, złośliwość, samowola, nieprzyzwoite słowa, zazdrość, zuchwalstwo, zbyt wysokie mniemanie o sobie, pycha, brak bojaźni***,

* "φαρμακία" [farmakiai] ("magia", "czary", "uroki", "gusta"), słowo to wywodzi się od φαρμακευο [farmakeuo] ("leki", "nakrotyki").

** "διπλοκαρδια" [dikardia] ("nieszczerość"), dosłownie "posiadający dwa serca" (w starożytności serce upatrywano jako ośrodek myśli).

*** Por. Mt. 15:19; Rzym. 1:29; Gal. 5:19-21; Kol. 3:8; 2Tm. 3:1-5.

5.2 prześladowcy dobra, nienawidzący prawdy, miłujący kłamstwo, nie znający nagrody, jaką otrzyma sprawiedliwość, nie podążający za dobrem ani sprawiedliwym sądem, którzy nie są czujni na to, co dobre, ale na to, co złe, którzy są dalecy od łagodności i wytrwałości, miłujący próżność*, którzy gonią za zyskiem, nielitościwi dla ubogiego, dręczący udręczonego, nie znający swojego Stwórcy, mordercy dzieci, niszczyiele dzieła Bożego, odwracający się od potrzebującego, zadręczający uciskanych, opiekunowie bogatych, bezprawni sędziowie biednych, całkiem grzeszni. Ratujcie się dzieci od wszystkich takich!**

* Por. Ps. 4:3.

** Por. 2Tm. 3:1-5.

Rozdział VI

6.1 Uważaj, aby nikt cię nie odwiódł od drogi [zgodnej z tą] nauką, gdyż uczyłby cię [czegoś] odległego od [woli] Bożej*.

* Por. Obj. 3:3.

6.2 Jeżeli bowiem jesteś w stanie unieść całe jarzmo Pana, będziesz doskonały*. Jeżeli zaś nie jesteś w stanie, czyń to, co [tylko] możesz.

* Por. "τελειος" [teleios] ("doskonały", "ukończony", "dojrzały", "bez braku").

6.3 Co do pożywienia, weź ile jesteś w stanie, ale szczególnie zważaj na [pożywienie], które jest ofiarowane bóstwom. Jest to bowiem służba martwym bogom*.

* Por. Dz. 15:29 i 21:25; 1Kor. 8:10; Obj. 2:12-29.

Rozdział VII

7.1 Natomiast, co do zanurzenia, to zanurzaj w wodzie bieżącej*, uprzednio powiedziawszy wszystko, [co jest konieczne], zanurz w imię Ojca, Syna i Ducha Świętego**.

* "ζωντι" [zonti] ("żywej", "żyjącej"), "υδατι ζωντι" [hydati zonti] to woda, która nie jest wodą stojącą, czyli znajdującą się w zbiorniku wodnym bez przepływu. Określenie to można tłumaczyć też jako "wodę źródlaną", "wodę rzeczną".

** Por. Mt. 28:19.

7.2 Jeśli zaś nie miałbyś wody bieżącej*, zanurz w [dowolnej] innej. Jeśli nie jesteś w stanie w zimnej, [zanurz] w ciepłej.

* "ζωντι" [zonti] ("żywej", "żyjącej"), "υδατι ζωντι" [hydati zonti] to woda, która nie jest wodą stojącą, czyli znajdującą się w zbiorniku wodnym bez przepływu. Określenie to można tłumaczyć też jako "wodę źródlaną", "wodę rzeczną".

7.3 Jeśli nie miałbyś żadnej z nich, wylej na jego głowę trzykrotnie wodę w imię Ojca, Syna i Ducha Świętego*.

* Por. Mt. 28:19.

7.4 Zaś przed zanurzeniem niech wcześniej pości ten, który będzie zanurzał, jak i ten, który będzie zanurzony. Jeśli inni mogą, niech też poszczą. Ten, który będzie zanurzony, niech pości wcześniej jeden lub dwa [dni].

Rozdział VIII

8.1 Wy zaś nie będziecie pościć w samym czasie, co obłudnicy*. Oni bowiem poszczą drugiego i piątego dnia tygodnia**. Wy zaś poście czwartego i w dniu przygotowania [przed szabatem]***.

* Por. Mt. 6:16.

** Por. Łk. 18:12.

*** Por. Mk. 15:42; Jan. 19:14 i 19:31.

8.2 Nie módlcie się też jak obłudnicy*, ale w taki sposób jak w dobrej nowinie rozkazał Pan: Ojcze nasz, który jesteś w niebie, niech Twoje imię będzie święcone, niech przyjdzie Twoje Królestwo, niech będzie Twoja wola, jak w niebie, tak i na ziemi. Chleba naszego powszedniego daj nam dzisiaj, i odpuść nam nasze winy, jak i my odpuszczamy naszym winowajcom; i nie poddawaj nas próbie, ale wyzwól nas od złego, gdyż Twoja jest moc i chwała na wieki**.

* Por. Mt. 6:5.

** Por. Mt. 6:9-13; Łk 11:2-4.

8.3 W ciągu dnia, módlcie się trzykrotnie*.

* Por. Dan. 6:11 i 6:14; 2Kor. 12:8.

Rozdział IX

9.1 Co zaś się tyczy dziękczynienia*, w taki sposób dziękujcie:

* "ευχαριστιας" [eucharistias] ("dziękczynienia", "wdzięczności"), termin, którym określano tzw. "Wieczrę Pańską".

9.2 Najpierw przy kielichu: Dziękujemy Ci Ojczy nasz za świętą winorośl Dawida*, chłopca** Twojego, którą objawiłeś nam przez Jezusa, chłopca** Twojego. Chwała Ci na wieki.

* Por. Jer. 2:21 i 6:9; Ez. 19:10-14; Mt. 26:29; Mk. 14:25; Łk. 22:18; Jan. 15:1-17.

** "παιδος" [paidos] ("dziecko", "chłopca"), czasami termin ten dotyczy osoby pełniącej posługę w domu. Jezus określony jest w taki sposób w: Mt. 12:18; Dz. 3:13 i 3:26.

9.3 Zaś przy połamanym [chlebie]*: Dziękujemy Ci Ojczy nasz za życie i poznanie, które objawiłeś nam przez Jezusa, chłopca** Twojego. Chwała Ci na wieki.

* "κλασματος" [klasmatos] ("kawałku", "ułamku", "fragmencie").

** "παιδος" [paidos] ("dziecko", "chłopca"), czasami termin ten dotyczy osoby pełniącej posługę w domu. Jezus określony jest w taki sposób w: Mt. 12:18; Dz. 3:13 i 3:26.

9.4 Tak, jak ten kawałek [chleba], który został rozsypany na górach* i został zebrany w jedno, tak niech zostanie zebrany w Twoim zgromadzeniu od krańców ziemi, aż do Twojego Królestwa, gdyż Twoja jest chwała i moc przez Jezusa Pomazańca na wieki.

* Aluzja do siewu zboża na górzystych terenach.

9.5 Niech nikt nie je, ani pije z dziękczynienia waszego, ale tylko ci, którzy zostali zanurzeni w imieniu Pana. Powiedział o tym bowiem Pan: Nie dawajcie tego, co święte psom*.

* Por. Mt. 7:6.

Rozdział X

10.1 Po tym, jak się nasycicie, dziękujcie w ten sposób:

10.2 Dziękujemy Ci Święty Ojczy za święte Twoje imię, które rozbiło namiot w sercach* naszych, i za

poznanie, wiarę i nieśmiertelność, którą dałeś poznać nam przez Jezusa, chłopca** Twojego. Chwała Ci na wieki.

* "κατεσκηνωσας" [kateskenosa] ("rozbiłeś namiot", "zagnieździłeś"), semickie określenie oznaczające zamieszkanie. Jest obrazowym wskazaniem na koczowniczy styl życia przodków narodu izraelskiego. Wskazuje na tymczasowy charakter zamieszkiwania na danym miejscu. Podobny termin został użyty w Jan. 1:14 "εσκηνωσεν" [eskenosen] ("rozbiło namiot", "zamieszkało") - "A Słowo stało się ciałem i zamieszkało (rozbiło namiot) wśród nas, pełne łaski i prawdy",

** "παιδος" [paidos] ("dziecko", "chłopca"), czasami termin ten dotyczy osoby pełniącej posługę w domu. Jezus określony jest w taki sposób w: Mt. 12:18; Dz. 3:13 i 3:26.

10.3 Władco Wszehmogący, ze względu na Twoje imię stworzyłeś wszystko* . Dałeś ludziom zarówno pożywienie, jak i napój, aby z nich korzystały i dziękowały Ci. Nam zaś dałeś duchowe pożywienie, napój i życie wieczne przez Jezusa, Twojego chłopca**.

* Por. Mdr. 1:14; Syr. 18:1; 24,8; Obj 4:11.

** "παιδος" [paidos] ("dziecko", "chłopca"), czasami termin ten dotyczy osoby pełniącej posługę w domu. Jezus określony jest w taki sposób w: Mt. 12:18; Dz. 3:13 i 3:26.

10.4 Przede wszystkim dziękujemy Ci, że jesteś potężny. Chwała Ci na wieki.

10.5 Wspomnij Panie na zgromadzenie Twoje. Wyrwij je z wszelkiego zła i uczyn doskonałym* w Twojej miłości. Zgromadź je z czterech stron świata, uświęcone, do Twojego Królestwa, które przygotowałeś mu, gdyż Twoja jest moc i chwała na wieki.

* Por. Mt. 5:48; "τελειος" [teleios] ("doskonały", "ukończony", "dojrzały", "bez braku").

10.6 Niech przyjdzie łaska, a niech przeminie świat ten. Hosanna* Bogu Dawida. Kto jest święty, niech przyjdzie! Kto nie jest, niech pokutuje**. Maran atha***. Amen.

* Por. Ps. 118:25; Mt. 21:9,15; Mk. 11:9-10; Jan. 12:13; "ωσαννα" [hosanna] to transliteracja hebrajskiego zwrotu oznaczająca: "racz zbawić" i w takim znaczeniu grecko-hebrajski zwrot "ωσαννα τω θεω Δαυιδ" powinien być przetłumaczony jako "Boże Dawida, racz nas zbawić!". Jednak ze względu na to, że pismo to, nie było adresowane do czytelników znających język hebrajski, jest to prawdopodobnie aluzja do Psalmu 118 i fragmentów Ewangelii, gdy Jezus wjeżdżał do Jerozolimy.

** Por. Obj. 22:17 i 22:20.

*** Por. 1Kor. 16:22; "μαραν αθα" [maran ata] jest to aramejski zwrot oznaczający: "nasz Pan przychodzi"; Język aramejski (nazywany syryjskim, dzisiaj staro-syryjskim) był językiem Izraelitów w I wieku, szczególnie w Galilei.

10.7 A prorokom pozwólcie dziękować, jak długo chcą.

10.8 *[Przy wonnym olejku tak dziękujcie: Dziękujemy Ci Święty Ojcze za wonny olejek**, który dałeś

poznać nam przez Jezusa, chłopca*** Twojego. Chwała Ci na wieki. Amen.]

* Fragment ten nie występuje we wszystkich manuskryptach;

** "μυρου" [myrou] ("olejku do namaszczenia", "pachnącym olejku", "maści", dosł: "mirze");

*** "παιδος" [paidos] ("dziecko", "chłopca"), czasami termin ten dotyczy osoby pełniącej posługę w domu. Jezus określony jest w taki sposób w: Mt. 12:18; Dz. 3:13 i 3:26.

Rozdział XI

11.1 Jeśli więc ktoś przeszedłby i nauczał was tego wszystkiego, co już zostało powiedziane, przyjmijcie go*.

* Por. Mt. 10.

11.2 Nie słuchajcie go, jeśli odwróciłyby się [od tego, co wcześniej nauczał] i zacząłby nauczać inaczej, by obalić [to, czego się wcześniej nauczyliście]*, nie słuchajcie go. Jeśli jednak nauczałby tego, co pomnaża sprawiedliwość i poznanie Pana, przyjmijcie go jak Pana.

* Por. Dz. 20:30.

11.3 Co zaś się tyczy wysłanników i proroków, postąpcie zgodnie z tym, co jest zapisane* w dobrej nowinie.

* "δoγμα" [dogma] ("postanowienie", "dekret", "edykt", "rozporządzenie", "zarządzenie").

11.4 Każdy wysłannik, który przychodzi do was, niech zostanie przyjęty jak Pan*.

* Por. Mt. 10:40; Jan. 13:20.

11.5 Nie pozostanie zaś dłużej niż na jeden dzień. Jeśli zajdzie potrzeba, jeszcze i drugi. Jeśli zostałby trzeci, jest fałszywym prorokiem*.

* Por. Mt. 7:15 i 24:11; Mk. 13:22; 2Pt. 2:1; 1Jan. 4:1.

11.6 Gdy zaś wysłannik będzie odchodził, niech nic nie bierze. Dajcie mu tylko chleb, dopóki nie znajdzie noclegu. Jeśli zaś będzie prosił o pieniądze*, jest fałszywym prorokiem**.

* "αργυριον" [argyriou] ("srebro", "pieniądz"), w I wieku monety posiadały odpowiednią ilość kruszcu.

** Por. Mt. 7:15 i 24:11; Mk. 13:22; 2Pt. 2:1; 1Jan. 4:1.

11.7 A żadnego proroka, który przemawia w duchu*, nie będziesz poddawał próbie**, ani nie będziesz [w niego] wątpił***. Każdy bowiem grzech zostanie odpuszczony, ale ten grzech nie będzie odpuszczony****.

* zwrot: "εν πνευματι" [en pneumatii] należy rozumieć jako przemawianie w natchnieniu proroczym,

wypowiadanie słów przez Ducha Świętego do Kościoła lub poszczególnych osób. Taka praktyka mogła być fałszywa, a osoba przemawiająca w takim autorytecie, mogła szukać własnych korzyści.

** "πειρασετε" [peirasete] ("będziecie próbować", "będziecie testować", "będziecie doświadczać"), zwrot ten często używany był odnośnie próby "złapania kogoś za słowo". Może on oznaczać także ogólne próbowanie swoich możliwości i zachowania.

*** "διακρινειτε" [diakrineite] ("będziesz wątpił", "będziesz się wahał", "będziesz rozsądzał"). Choć zwrot ten można rozumieć na kilka sposobów, w tym przypadku dotyczy on prawdopodobnie poddawania w wątpliwości samego proroka, a nie tego, co mówi, gdyż byłoby sprzeczne z 1Kor. 14:29: "Prorocy niech mówią dwaj lub trzej, a inni niech rozsądzają;" , gdzie także użyta jest forma czasownika "διακρίνω" [diakrino].

**** Por. Mt. 12:31-32.

11.8 Nie każdy zaś, który przemawia w duchu* jest prorokiem, ale jest nim tylko ten, który [żyje] na sposób Pana. Po sposobie [życia] będzie rozpoznany fałszywy i [prawdziwy] prorok**.

* zwrot: "εν πνευματι" [en pneumatī] należy rozumieć jako przemawianie w natchnieniu proroczym, wypowiadanie słów przez Ducha Świętego do Kościoła lub poszczególnych osób. Taka praktyka mogła być fałszywa, a osoba przemawiająca w takim autorytecie, mogła szukać własnych korzyści.

** Por. Mt. 7:15 i 24:11; Mk. 13:22; 2Pt. 2:1; 1Jan. 4:1.

11.9 A każdy prorok, który zastawia stół w duchu*, nie będzie jadł z niego. Jeśli zaś postępuje inaczej, jest fałszywym prorokiem**.

* zwrot: "εν πνευματι" [en pneumatī] należy rozumieć jako przemawianie w natchnieniu proroczym, wypowiadanie słów przez Ducha Świętego do Kościoła lub poszczególnych osób. Taka praktyka mogła być fałszywa, a osoba przemawiająca w takim autorytecie, mogła szukać własnych korzyści.

** Por. Mt. 7:15 i 24:11; Mk. 13:22; 2Pt. 2:1; 1Jan. 4:1.

11.10 Każdy prorok, który naucza [zgodnie z] prawdą, jeśli to, co naucza, nie czyni, jest fałszywym prorokiem*.

* Por. Mt. 7:15 i 24:11; Mk. 13:22; 2Pt. 2:1; 1Jan. 4:1.

11.11 A każdy prorok, który jest wypróbowany [jako] prawdomówny, który działa ze względu na tajemnicę ziemską zgromadzenia*, a [jednocześnie] nie naucza, aby czynić to, co sam czyni, nie będzie przez was sądzony**, gdyż z Bogiem ma sąd. Tak samo bowiem czynili dawni prorocy.

* Sens tego wyrażenia jest bardzo niejasny. Por. Rzym. 16:25; 1Kor. 2:7 i 4:1; Ef. 1:9, 3:3-4; 3:9, 5:32 i 6:19; Kol. 1:26-27, 2:2 i 4:3; 2Tes. 2:7; Obj. 17:5-7.

** "κριθησεται" [krithesetai] ("który jest sądzony", "który jest potępiony"); w tym przypadku nie dotyczy to osądu, czy prorok w taki sposób postępuje, lecz dotyczy to potępiącego osądu.

11.12 Nie będziecie zaś go słuchać, jeśli powie w duchu*: Daj mi pieniądze**. Niech zaś nikt go nie sądzi, jeśli mówiłby, aby dać komuś innemu, kto jest w potrzebie.

* zwrot: "εν πνευματι" [en pneumatī] należy rozumieć jako przemawianie w natchnieniu proroczym, wypowiedanie słów przez Ducha Świętego do Kościoła lub poszczególnych osób. Taka praktyka mogła być fałszywa, a osoba przemawiająca w takim autorytecie, mogła szukać własnych korzyści.

** "αργυρια" [argyria] ("srebrników", "pieniędzy"), w I wieku monety posiadały odpowiednią ilość kruszcu.

Rozdział XII

12.1 Niech zostanie przyjęty każdy, kto przychodzi do was w imieniu Pana*. Potem zbadawszy go, poznacie się [co do niego], rozeznając mając, co prawe, a co lewe.

* Por. Ps. 118:26; Mt. 21:9.

12.2 Pomóżcie przybyszowi, ile tylko możecie, który przychodzi do was. Niech nie zostanie u was dłużej niż dwa dni, a jeżeli byłaby konieczność, trzy.

12.3 Jeżeli natomiast chciałby u was osiąść, a jest rzemieślnikiem, niech pracuje i niech je*.

* Por. 2Tes. 3:10.

12.4 Jeśli zaś nie posiada [żadnego] rzemiosła, pomyślcie zawczasu, według waszego rozeznania, [co zrobić], aby chrześcijanin* nie żył wśród was beczynn timer.

* "Χριστιανος" [christianos] ("chrześcijanin", "zwolennik Chrystusa", "zwolennik Pomazańca"); Termin, którym zostali nazwani wierzący w Chrystusa po raz pierwszy w Antiochii - Dz. 11:26.

12.5 Jeśli zaś nie chce tego czynić, to handluje [tylko] Pomazańcem*. Wystrzegajcie się takich.

* "χριστεμπορος" [christemporos] ("handlarz Chrystusem", "kupczący Chrystusem", "handlarz Pomazańcem", "kupczący Pomazańcem").

Rozdział XIII

13.1 Natomiast, każdy prawdziwy prorok, który chce u was osiąść, godny jest swojego wyżywienia*.

* Por. Mt. 10:10; 1Kor. 9:13; 1Tm. 5:18.

13.2 Podobnie, prawdziwy nauczyciel jest godny swojego wyżywienia, tak jak pracownik*.

* Por. Mt. 10:10; 1Kor. 9:13; 1Tm. 5:18.

13.3 Całą pierwocinę płodów tłoczni i klepiska, a także wołów i owiec oddasz prorokom. Oni bowiem są waszymi arcykapłanami*.

Por. 5Moj. 18:1-8.

13.4 Jeśli nie byłoby u was proroka, oddajcie ją ubogim.

13.5 Jeśli pieczesz chleb, oddaj pierwocinę zgodnie z przykazaniem.

13.6 Podobnie, gdy otwierasz dzban wina, albo oliwy, oddaj pierwocinę prorokom.

13.7 Oddaj pierwocinę zgodnie z przykazaniem, z pieniędzy, odzienia i wszystkiego, co posiadasz, według własnego uznania.

Rozdział XIV

14.1 Zgodnie z [nauką] Pańską*, gdy się zgromadzacie, zawczasu, nim złamcie chleb i podziękujcie**, wyznajcie upadki wasze***, aby czysta była wasza ofiara.

* "κατα κυριακην δε κυριου" - przed przymiotnikiem "κυριακην" [kyriaken] ("Pański") nie posiada określenia rzeczownikiem, stąd zwrot ten może dotyczyć zarówno nauki/przykazania/rozporządzenia, jak i dnia, czy wieczerzy. W tym drugim przypadku zwrot ten należałoby przetłumaczyć: "W [dniu] Pańskim". Natomiast w trzecim przypadku: "W [czasie wieczerzy] Pańskiej". Samo określenie dosłownie: "Według Pańskiego zaś Pana" może sugerować, że przymiotnik "κυριακην" ("Pański") domyślnie nie jest jednoznaczny, stąd autor dopowiada: "δε κυριου" ("zaś Pana"). Niektórzy stąd snują wniosek, że jest to pierwsze zastosowanie słowa "κυριακην", w znaczeniu: "Dzień Pański" ("niedziela", czyli pierwszy dzień po szabacie) - tak jak ma to miejsce we współczesnej grece.

** Por. Łk. 22:14-20; 1Kor. 11:17-34.

*** Por. Jak. 5:16.

14.2 A nikt, kto ma konflikt ze swoim towarzyszem, niech nie schodzi się z wami, aż do czasu, kiedy pojednałby się, aby nie została skalana wasza ofiara*.

* Por. Mat. 5:22-24;

14.3 O niej bowiem zostało powiedziane przez Pana: W każdym miejscu i czasie składajcie mi czystą ofiarę, gdyż jestem wielkim Królem, mówi Pan, a Moje imię jest podziwiane pośród narodów*.

* "εθνεσι" [ethnesi] ("narodów", "pogan"); zwrot ten oznacza albo wszystkie narody, albo wszystkie narody z wyłączeniem narodu żydowskiego. Druga z wymienionych możliwości, sugerowałaby, że Izraelici mają składać Bogu czyste ofiary, gdyż nawet wśród innych narodów, nie znających w taki sposób Boga Izraela, jest on podziwiany. Por. Mal. 1:11-14.

Rozdział XV

15.1 Przez podniesienie rąk* wybierzcie sobie doglądających i sługi godne Pana. Mężów łagodnych, niechciwych, prawdopodobnych i wypróbowanych**. Oni bowiem pełnią dla was służbę proroków i

nauczycieli.

* "χειροτονησατε" [cheirotonesate] ("wybierajcie przez wyciągnięcie ręki", "wybierajcie przez nałożenie rąk"); zwyczaj ten mógł oznaczać zarówno wyciągnięcie ręki w akcie głosowania, jak i nałożenie tych rąk na kogoś. Słowo to użyte zostało w Dz. 14:23 i 2Kor. 8:19. Dodatkowo w większości znanych manuskryptów znajduje się adnotacja do 2 Listu do Tymoteusza i Listu do Tytusa, w której obaj nazywani są "pierwszymi doglądającymi/biskupami, którzy zostali ustanowieni przez podniesienie rąk/nałożenie rąk". Podobny zwrot "επιθεσεως των χειρων" ("nałożenie rąk", "włożenie rąk") występuje w 1Tm. 4:14; 2Tm. 1:6. Natomiast w Heb. 6:2 użyty jest w niejednoznacznym sformułowaniu dotyczącym "nauki o nakładaniu rąk", a w Dz. 8:18 użyty jest w sformułowaniu: "Duch Święty bywa udzielany przez wkładanie rąk", stąd przynajmniej ten przypadek wyklucza możliwość formy głosowania. Ponadto w tradycji żydowskiej głosowanie odbywało się poprzez przyniesienie/rzucenie kamyczka (Dz. 26:10 - "κατηνευκα ψηφον"), tak jak zrobił to Paweł z Tarsu przed swoim nawróceniem, gdy głosował za karaniem śmiercią uczniów Chrystusa.

** Por. 1Tm. 3; Tyt. 1:7-9.

15.2 Nie lekceważcie więc ich, oni bowiem są przez was poważani razem z prorokami i nauczycielami*.

* Por. 1Tm. 5:17.

15.3 Upominajcie jedni drugich, nie w gniewie, ale w pokoju, jak macie [zalecone] w dobrej nowinie*. A do każdego, kto uchybia wobec bliźniego, dopóki się nie opamięta, niech nikt nie mówi, ani go nie słucha*.

* Por. Mt. 18:15; 2Tm. 4:2; Tyt. 1:9; Obj. 3:19.

** Por. Mt. 18:17; 2Jana. 10.

15.4 A śluby, jałmużny i wszystkie wasze praktyki, tak czyńcie, jak macie [zalecone] w dobrej nowinie Pana naszego.

Rozdział XVI

16.1 Bądźcie czujni na wasze życie. Bądźcie stale gotowi, niech nie gasną wasze lampy, a biodra wasze niech będą przepasane*. Nie znacie bowiem godziny, o której przyjdzie nasz Pan**.

* Jest to nawiązanie do oczekiwania Izraelitów podczas spożywania Paschy, gdy mieli wyjść z Egiptu. Nasz Pan, Jezus wielokrotnie nawiązywał do tego w kontekście naszej czujności; Por. 2Moj. 12:11; Łk. 12:35.

** Por. Mt. 24:42 i 25:13.

16.2 Często się zgromadzajcie*, zabiegając o to, co służy waszym duszom. Nic nie zda się staż waszej wiary, jeśli w ostatniej porze nie będziecie doskonali**.

* Por. Heb. 10:25.

** Por. Mt. 5:48; "τελειος" [teleios] ("doskonały", "ukończony", "dojrzały", "bez braku").

16.3 W ostatnich bowiem dniach mnożyć się będą fałszywi prorocy* i gorszyciele. Owce zmienią się w wilki, a miłość w nienawiść**.

* Por. Mt. 7:15 i 24:11; Mk. 13:22; 2Pt. 2:1; 1Jan. 4:1.

** Por. Mt. 24; Dz. 20:29-30.

16.4 W miarę narastania nieprawości, ludzie będą się nawzajem nienawidzić i prześladować. Wtedy jako Syn Boży objawi się zwodziciel świata. Uczyni znaki i cuda, a ziemia będzie wydana w jego ręce. On uczyni takie niegodziwości, jakich nigdy dotąd nie było*.

* Por. Jł. 2:2; Mt 24; 2Tes. 2:3-12.

16.5 Wtedy ludzkość wejdzie w ogień próby*. Wielu się potknie i zginie. Lecz ci, którzy wytrwali w swojej wierze, zostaną zbawieni przez Niego [od] tego przekleństwa**.

* Por. 4Moj. 31:23; Zach. 13:8; Mal. 3:2.

** Por. Mt 10:22 i 24:13; Mk. 13:13; 1Kor. 3:13. Zwrot "σωθησονται υπ αυτου του καταθεματος" można też przetłumaczyć: "zostaną zbawieni/uratowani przez Jego przekleństwo" lub "zostaną zbawieni/uratowani pod Jego przekleństwem". W tym znaczeniu, Jezus wziął na siebie karę - przekleństwo, które powinno spaść na nas.

16.6 Wtedy też ukąż się znaki prawdy: najpierw - znak rozpostarcia w niebie*, potem - dźwięku trąby, i trzeci - powstanie umarłych**.

* Por. 2Pt. 3:10-12.

** Por. Mt. 24:29-31; 1Kor. 15:52; 1Tes. 4:16; Obj. 8:6.

16.7 Nie wszystkich jednak, ale jak zostało powiedziane: Przyjdzie Pan ze wszystkimi swoimi świętymi*.

* Por. Zach. 14:5; Jud. 14-15.

16.8 Wtedy zobaczy świat Pana przychodzącego na obłokach nieba*.

* Por. Dan. 7:13-14; Mt. 26:64; Mk. 14:62.